Nr. 1. Kraków, d. 15 czerwca 1873 r.

KRYNICA

Wychodzi w Krakowie
dwa razy miesięcznie przez czas pory zdrojowo-kąpielowej w objętości 1 arkusza.

Biuro Redakcyi i Administracyi W KRYNICY w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya **Czasu** w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów **Krynicy**.

Dwutygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym

wydawany przez

Dra MICHAŁA ZIELENIEWSKIEGO

Lekarza Rządowego c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi

w Krakowie na miejscu 1 złr.
w monarchii austryacko-węgierskiej z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 10 c.

Numer pojedynczy . . . — 15 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy franco do Biura Administracyi.

Słowo wstępne.

Wobec ważności i wielorakiego interesu, jaki Zakłady zdrojowo-kąpielne mają dla umiejętności, dla cierpiących i dla kraju, jako instytucye medyczne, humanitarne i socyalnoekonomiczne — wobec rozlicznych nadziei, jakich po zakładach krajowych oczekują rzetelnie kraj miłujący — cięży na tego rodzaju zakładach obowiązek jak największéj jawności i zespolenia się ze Światłą Publicznością; ku czemu posłuży wydawnictwo dwutygodnika **„Krynica“**, jako organu poświęconego wszechstronnym interesom ojczystych zakładów zdrojowokąpielnych.

Dwutygodnik **„Krynica“** obejmować będzie:

1) Artykuły o sprawach dotyczących ogółu zakładów zdrojowo-kąpielnych.
2) Popularne opisy zdrojowisk i kąpielisk krajowych.
3) Listy gości zdrojowych w Krynicy przebywających.
4) Doroczne obrazy z ruchu i postępu ojczystych zakładów zdrojowo-kąpielnych.
5) Kronikę bieżących wiadomości, odnoszących się do zakładów zdrojowo-kąpielnych.
6) Korespondencye ze zdrojowisk i kąpielisk krajowych.
7) Życiorysy osób zasłużonych w dziedzinie ojczystéj Balneologii, Hydrologii i Klimatologii.
8) Ojczystą bibliografię balneologiczną.
9) Ogłoszenia płatne.

Niosąc w ofierze zakładom zdrojowym poczciwą pracę, ufamy, że Światła Publiczność życzliwie przyjmie nasze przedsięwzięcie.

Zdroje żeleziste polskie.

Do działu wód żelezistych czyli żelaznych należą tego rodzaju wody mineralne, w których żelazo stanowi przeważną ich część składową; a chociaż wszelkie inne składniki w wodach mineralnych napotykane mogą się znajdować w zdrojach żelaznych, jednak z wód żelaznych, te będą najznakomitsze, w których reszta innych części składowych nie znachodzi się w nich, w znacznéj, a przynajmniéj nie w takiéj ilości, iżby mogły wywierać działanie żelazu przeciwne, a swemi samoistnemi leczniczemi skutkami, iżby mogły niweczyć działanie i skutki żelaza. Silne wody żeleziste są zazwyczaj ubogie w stałe składniki, i to tak dalece, iż żelazo nawet ilościowo przeważnie w nich się znachodzi. Żelazo w namienionych wodach znajduje się jako niedokwas żelazawy, połączony z kwasem węglowym, a w wodzie rozpuszczony; tylko w niektórych zdrojach żelaznych, żelazo połączone jest z kwasem siarkowym; ściśle jednak rzecz biorąc, tego rodzaju wody nie należą do właściwych wód żelezistych, albowiem one znacznie różnią się w swych leczniczych skutkach od tamtych.

Kwas węglowy jest stałym składnikiem towarzyszącym wodom żelezistym, on pośredniczy w rozpuszczaniu się węglanu żelazawego w zdrojach żelezistych — ilość kwasu węglowego stanowi o dobroci wód żelezistych; albowiem kwas węglowy sprzyja przyswojeniu się, czyli przejściu żelaza w masę soków organicznych, on też w dobrych, czyli silnych wodach żelaznych, znachodzi się zazwyczaj w wielkiéj ilości.

W wodach żelezistych działanie i skutki żelaza łączą się ze skutkami kwasu węglowego. Według naszego przekonania, w tem połączonem działaniu spoczywa przyczyna, iż wody żeleziste nawet stosunkowo małą ilość żelaza zawierające, mimo tego niewątpliwie lepsze skutki wywierają, aniżeli wszystkie środki żelazne apteczne. Żelazo bowiem i kwas węglowy wywierają w pewnym względzie to samo działanie; chociaż owe skutki osiągamy obu powyższemi środkami, zupełnie odmienną drogą. Obu powyżéj wzmiankowanymi środkami: upośledzone trawienie zostaje podbudzoném — czynność serca staje się żywszą — siła mięśni i wywiązanie się cieplika wzmaga się — wytwarzanie krwi zwiększa się — kwas zaś węglowy podniecając wydzielanie soku żołądkowego, przyczynia się do rozpuszczenia białkanów, a w skutku tego dopomaga do przyswojenia większéj ilości żelaza we krwi. Samo żelazo działa bezpośrednio na wytwarza-

nie się krwi, a jednocześnie kwas węglowy skutkiem swego działania na nerwy, i skutkiem podbudzenia wszystkich czynności sprawy żywotnéj, wzmaga jéj energię, i wywiera pośrednio wielki wpływ na polepszenie przemiany pierwiastków w całym organizmie.

Wód żelaznych, używamy we wszelkich postaciach samoistnéj niedokrewności, tudzież we wszystkich chorobach, z niedokrewności pochodzących i na niéj opartych.

Do zakresu leczenia zdrojowo-kąpielnego wodami żelezistemi należą następujące cierpienia:

1) Osłabienie trawienia w skutku bezsiłu żołądka, przyczem chorzy tego rodzaju nie mają apetytu, doznają niekiedy bolów żołądka, wzmagających się czasem do bardzo wysokiego stopnia, zwykle kurczami żołądka mianowanych. Owe bóle żołądka często łączą się z blednicą; a nawet nierzadko dają do niéj powód.

2) Zboczenia w czynnościach przewodu kiszek, jakoto: uporczywe biegunki, połączone na przemiany z zatrzymaniem stolca. Jeżeli tego rodzaju przypadłości są piętnem niedokrewności nacechowane; wówczas mogą znaleść zbawienną pomoc w wodach żelezistych.

3) Rozliczne przypadłości chorobowe w sferze płciowéj u niewiast.

4) Wody żeleziste są zarówno bardzo skuteczne w rozmaitych chorobach nerwowych na niedokrewności opartych. Tu należy przedewszystkiem: pospolicie tak nazywane rozdrażnienie lub osłabienie nerwowe. Tu również odnieść należy nerwobóle, jakoto: połowiczny ból głowy, pospolicie migreną nazywany, nerwobóle żołądka i rdzenia pacierzowego jakoteż, rozmaite cierpienia nerwów ruchowych, pod postacią kurczów się objawiające. Macienictwo czyli hysteria, śledzienictwo czyli hypochondria bywają częstokroć przedmiotem leczenia wodami żelezistemi.

KORESPONDENCYE

ze zdrojowisk i kąpielisk krajowych.

Krynica d. 15 Czerwca.

Zgodnie z ogłoszeniem tutejszego zarządu zdrojowego, jakie poprzednio w krajowych gazetach czytaliśmy, otwarto tego roku zakład kąpielowy w Krynicy z dniem 1 Czerwca; albowiem już 2go t. m. udzielano tutaj kąpiele mineralne we wspaniałym ze wszech miar tutejszym gmachu łaziebnym. Ale niestety ustawiczna niepogoda, od połowy Kwietnia prawie w całym naszym kraju panująca, niesprowadziła dotychczas licznego zastępu gości do Krynicy: lubo dzięki wspaniałomyślnéj opiece Władz Skarbowych Krynicą zarządzających, wszystko tu uczyniono, co tylko do kuracyi, do wygody, a nawet do przyjemności potrzeba. Hojnie od natury w środki do leczenia zdrojowego uposażoną Krynicę, obdarzono tego roku wielu nowemi urządzeniami jakoto: apparatem do ogrzewania wód mineralnych ku piciu służących — kąpielą gazową (najpierwszą w całym naszym kraju) — ulepszono urządzenie kąpiel natryskowych — a bardzo wiele z dawniéj tu istniejących przedmiotów poprawiono lub uozdobiono.

Jakoż piękny gmach przy zdroju krynickim, niedawno zbudowany, ochraniający samo źródło, a nas od deszczu podczas picia wód, przyozdobiono oszkleniem, kotarami i mnóstwem różnego rodzaju upiększeń architektonicznych; co wszystko tem bardziéj podniosło zewnętrzną okazałość tutejszego krytego chodnika, mogącego bezsprzecznie śmiało rywalizować z krytą kolonnadą najpierwszych europejskich zakładów kąpielowych.

Liczba gości do wczoraj 117 osób wynosząca, co dzień tu wzrasta; a byłoby ich niezawodnie o wiele więcéj, gdyby nie ustawiczne deszcze — gdyby nie gwałtowny wybuch i smutne następstwa epidemii giełdowéj — gdyby nie pokusy wystawy wiedeńskiéj — a wreszcie gdyby nie plotki o cholerze, któréj dzięki Bogu! w Krynicy wcale nie mamy. Jak tutaj czas spędzamy, łatwo pojmiecie, wiedząc, że ranek i przedpołudnie schodzi na piciu wód i używaniu kąpieli — a gdy słońce zabłyśnie, całe towarzystwo gubi się w rozkosznym parku i na obszernych tutejszych promenadach. Godziny południowe, jak u wszystkich wód, tak i tutaj stanowią ważną chwilę w naszem codziennem życiu, zgromadzając nas przy wspólnym stole w restauracyach, z których zakładowa pod *Barankiem,* dotąd palmę pierwszeństwa trzymająca — druga w hotelu *Seiferta* — trzecia w domu *pod Sobieskim* — czwarta pod *Pogonią,* a i dla braci staro-zakonnych *pod Aniołem,* są aż za nadto na dzisiejsze nieliczne grono wystarczającemi. Wybór zatem i konkurencya są pod tym względem, dostatecznie tutaj zapewnione.

Codziennie dwa razy przyjeżdżający szybkowóz, i urząd telegraficzny, oboje od 1 Czerwca funkcyonujące, łączą nas ze światem; zasilając nas wiadomościami z kraju i z zagranicy.

Mamy tu czytelnię książek i gazet, oboje w tanim abonamencie miesięcznym, a jest i nadzieja teatru polskiego; dla przedstawień bowiem scenicznych postawiono tutaj odniedawna stałą Arenę.

Zmiana tego roku osoby inspektora kąpielnego, na skutek rozporządzenia ministeryalnego jeszcze w Marcu zaprowadzona, o ile nam wiadomo, bardzo radośnie tutaj od wszystkich przyjętą została; albowiem w osobie nowego inspektora pozyskała Krynica bardzo sympatycznego, światłego i energicznego urzędnika.

Na opiece lekarskiéj wcale nam tu nie zbywa, oprócz bowiem rządowego lekarza, ordynują tutaj Dr. BLATTEIS i Dr. ZDUŃ; a grono lekarzy powiększył jeszcze Dr. KUSZEL z Królestwa polskiego, na kuracyi tutaj bawiący. Dobra apteka ze składem wszelkich wód mineralnych, krajowych i zagranicznych, czyni zadosyć potrzebom kuracyjnym. Zgoła nie zbywa nam tutaj na niczem, prócz na pogodzie, któréj jednak nie brakło do odprawienia tutaj w niedzielę uroczystéj procesyi Bożego Ciała; a nowo wystawiony dom dla inspektora zakładu, tudzież gmach przy zdroju krynickim i inne prywatne domy z przystrojonemi ołtarzami, posłużyły do odśpiewania Świętéj Ewangelii przy bardzo licznym udziale prawowiernych.

I. LISTA GOŚCI

przybyłych do c. k. Zakładu zdrojowego w Krynicy

od dnia 30go Maja do 15go Czerwca 1873 r.

1.	Caspar August, oficyał urz. tel. ze Lwowa, z fam.,	osób 3,	przybył d.	30 maja,	mieszka	pod Zamkiem N. 8-9.
2.	Zaczkiewicz Józef, nauczyciel emeryt. z Jawornika	„ 1,	„ „	1 czerwca	„	na Plebanii.
3.	Dutkiewicz Franciszka, restauratorka ze służbą	„ 22,	„ „	1 „	„	pod Barankiem.
4.	Cioroch Michał, listonosz ze Lwowa, z fam.	„ 3,	„ „	1 „	„	u Dusznika.
5.	Drozdowski Michał „ „ „	„ 1,	„ „	1 „	„	„
6.	Stroska Julia, praczka, z Nowego-Sącza, z fam.	„ 3,	„ „	1 „	„	u Kopyściańskiego.
7.	Czada Karol, krawiec damski, z familią	„ 5,	„ „	2 „	„	u Seidlera.
8.	Skulicz Sylwester, oficyał poczty ze Lwowa	„ 1,	„ „	2 „	„	pod Orłem w urzęd. pocz.
9.	Swożil Antoni „ „ „ „ z fam. i sł.	4,	„ „	3 „	„	pod Kurkiem.
10.	Wiśniewska Julia, żona oficyała podatk. z Krosna	1,	„ „	3 „	„	pod Zamkiem Nr. 19.
11.	Budwiłł Aleksandra, właśc, dóbr z Ziemlicy (Wołyń)	1,	„ „	4 „	„	„ Topolami Nr. 11.
12.	Sławikowski Tadeusz, akademik ze Lwowa	1,	„ „	4 „	„	„ Szwajcarem Nr. 11.
13.	Myszkowski Karol, dzierż. dóbr z Jadamwoli z bratank.	1,	„ „	4 „	„	„ Szwajcarem Nr. 1.
14.	Dr. Blatteis Jakób, lekarz z Krakowa, z fam. i 2 sług.	7,	„ „	5 „	„	„ Jeleniem.
15.	Komorowski Antoni, właśc. dóbr z Bojanowa, z służ.	2,	„ „	5 „	„	„ Szwajcarem Nr. 7.
16.	Krzysztofowicz Wanda, obyw. ze Zbaraża, z córką	2,	„ „	6 „	„	„ „
17.	Garwolińska Władysł., żona sekr. rady pow. z Brodów	1,	„ „	6 „	„	„ „ Nr. 2.
18.	Hołowkiewicz Olimplia, żona sędz. z córką ze Złoczowa	2,	„ „	6 „	„	„ „ Nr. 4.
19.	Harasymowicz Bolesław z żoną, ob. z Wilna	2,	„ „	6 „	„	„ Gwiazdą.
20.	Sawicka Matylda, żona leśn., ze sługą, z Lachowic	2,	„ „	7 „	„	„ Zamkiem Nr. 3.
21.	Hirschklau Nachmann, syn kup., ze sł. z Grzymałowa	2,	„ „	8 „	„	u Braunfelda.
22.	Görbel Markus, kelner, z Krakowa	1,	„ „	8 „	„	u Riegelhaupta.
23.	Rabonowitz Etel, żona kupca z Berdyczowa	1,	„ „	9 „	„	Langiera.
24.	Szyszko Michał, obywatel z Mińska	1,	„ „	9 „	„	pod Trąbką N. 9.
25.	Mantel Markus, krawiec z familią z Tarnowa	4,	„ „	9 „	„	„ Potokiem.
26.	Bilińska Julia z córką i sł., obyw. z Sawarzec (Ukraina)	3,	„ „	9 „	„	„ Szwajcarem Nr. 6-7.
27.	Molęcka Antonina, żona kancel. sąd. z Kolbuszowy	1,	„ „	9 „	„	„ Zamkiem Nr. 19.
28.	Skulicz Amalia, żona kondukt. pocz. z córką ze Lwowa	2,	„ „	9 „	„	„ Trąbką Nr. 19.
29.	Dr. Kuszel Witołd, lek. pow. z żoną z Łęczycy (Kr. Pol.)	2,	„ „	10 „	„	„ Trzema Różami.
30.	Birnbaum Leopold, kelner z Nowego Sącza	1,	„ „	10 „	„	„ Palmą.
31.	Druzgalski Józef, służący z Muszyny	1,	„ „	10 „	„	„ Gwiazdą.
32.	Kwaśniewski Tadeusz, kupiec, z fam. z Warszawy	3,	„ „	11 „	„	„ Zamkiem Nr. 12.
33.	Schwadron Ides, żona kupca ze Złoczowa	1,	„ „	11 „	„	u Braunfelda.
34.	Limanowska Marya, służąca z Nowego Sącza	1,	„ „	11 „	„	pod Potokiem.
35.	Holänder Hermann, pomocnik krawiecki z Tarnowa	1,	„ „	12 „	„	u Mäntla.
36.	Dr. Zduń Józef, lekarz z Żywca	1,	„ „	12 „	„	pod Topolami Nr. 1-2.
37.	Albus Karol, kontrolor lasów ze służ. z Krzeszowic	2,	„ „	12 „	„	pod Lisem.
38.	Lewkowicz Józef, obyw. z Krzeszowic	1,	„ „	12 „	„	„ „
39.	Fränkel Nadieżda, obyw. z Józefem Gielsztyl z Kijowa	2,	„ „	12 „	„	„ „ Ułanem.
40.	Bagieński Feliks, obyw., z żoną z Warszawy	2,	„ „	12 „	„	„ Zamkiem Nr. 14.
41.	Graf Ferdynand, c. k. kapitan ze Lwowa	1,	„ „	12 „	„	w Łazienkach Nr. 3.
42.	Gromeka Marya, żona urz. z fam. ze Stopnicy (Kr. Pol.)	4,	„ „	13 „	„	pod Pogonią.
43.	Naparstek Freide, żona kup., ze sł., z Chmielnika „	2,	„ „	13 „	„	u Braunfelda.
44.	Gödl Wilhel., wdowa po kom. cyrk., z synem z N. Sącza	2,	„ „	14 „	„	pod Topolami Nr. 11.
45.	Schneider Zofia, żona inż. kol. żel., z siostrą z Krasny	2,	„ „	15 „	„	„ „ Nr. 3-4.
46.	Smetana Emilia, żona leśnicz., z córką z Brzezia	3,	„ „	15 „	„	„ „
47.	Daubner Józefa, z 2 córkami obyw. ze Lwowa	3,	„ „	15 „	„	pod Białą Różą.
48.	Krzanowicz Matylda, obyw. z córką z Nowego Sącza	2,	„ „	15 „	„	„ „ „
49.	Hoffer Majer, blacharz, z familią	5,	„ „	15 „	„	w Bazarze N. 1-2.

Razem rodzin 49 czyli osób 120.

Krynica, d. 16 czerwca 1873.

Zygmunt Sokołowski,
c. k. Inspektor zdrojowy.

Redaktor odpowiedzialny Dr. Michał Zieleniewski.

OGŁOSZENIA.

CENNIK
WÓD MINERALNYCH
KRYNICKICH.

Za 1 skrzynię o 40 flaszkach wody mineralnéj krynickiéj lub słotwińskiéj, płaci się na miejscu w Krynicy . . . . złr. 8 —
Za 1 skrzynię o 20 flaszkach . . . . . . „ 4.20

Biorącym w 1 roku od 15— 29 skrrzyń odstępuje się rabat . . 5%
„ „ „ „ 30— 59 „ „ . 6%
„ „ „ „ 60— 89 „ „ . 7%
„ „ „ „ 90—149 „ „ . 10%
„ „ „ „ 150— i t. d. „ „ . 12%

1—(1—8) **C. k. Zarząd Zdrojowy w Krynicy.**

WYPOŻYCZALNIA
dzieł polskich

od roku 1858 w c. k. Zakładzie Krynicy istniejąca
udziela książek
za opłatą miesięczną 1 złr. w. a. (N. 4. 1-8)

CZYTELNIA
gazet i pism peryodycznych
W KRYNICY

w gmachu łazienkowym umieszczona
otwartą jest od rana do zmierzchu
dla użytku Szanownych Gości kąpielnych
za opłatą miesięczną 1 złr. 50 kr. od osoby.
(N. 3. 1-8)

KOŁACZYKI
z wody mineralnéj Krynickiéj
(Pastilles de Krynica)

pod powagą Komissyi Balneologicznéj Krakowskiéj,
wyrabia
H. NITRIBITT
magister farmacyi i aptekarz w Krynicy.
Cena 1 pudełka 65 kr. a. w.

Poczta osobowa
dwa razy dziennie od 1 czerwca do samego Zakładu przychodząca.

Ces. król.

Stacya telegraficzna
od 1-go czerwca
w samym zakładzie otwarta.

ZAKŁAD ZDROJOWY W KRYNICY
dnia 1 czerwca r. b. otwarty,

posiada **630 pokojów gościnnych, 3 hotele, 7 publicznych restauracyj, wspaniałe łazienki,** uposażone we wszelkiego rodzaju kąpiele, jakoto: wanienne, nasiadowe, natryskowe, borowinowe, igliwiowe i gazowe (z gazu węglowego), tudzież łaźnią parową, **stałą aptekę** ze składem wód mineralnych, trudniącą się wyrobem: **żentycy, pastylek krynickich i ekstraktu z igliwia na kąpiele balsamiczne, czytelnią książek i gazet, zakład gimnastyczny i rzecznych kąpieli, orkiestrę i teatr polski.**

Zamówienia na mieszkanie, tudzież na wody mineralne Krynickie (będące bardzo silnemi szczawami alkaliczno-żelezistemi), przyjmuje c. k. Zarząd zdrojowy. Poczta Krynica. Opisy udzielają się gratis.

W drukarni L. Paszkowskiego. Nakładem c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rządca drukarni *Józef Łakociński.*